

izgovori učitelj v začetni šoli dobro čez 4 milijone besedi na leto. Ali je kje kak stan, ki potrebuje toliko moči v pljučih, kakor učiteljski? Ni čuda, da veliko mladih učiteljev že prva leta onemore in gre pod zemljo! Obljubim, da bom, kolikor mogoče, tudi varoval svojega zdravja. Nepotrebno ne bom govoril, pa tudi ne preglasno, pa tudi jezil se ne bom; raji bom nekoliko trenutkov pri podučevanju prenehal, kakor da bi razsajal nad hudobnimi učenci“.

Sedaj pa pride čas, da učitelj začne šolo, to je, da podučuje. Kaj, podučuje! Pervi dan učence po šolsko podučevati, bi ne teknilo. Učitelj naj učence prve dni tako podučuje, da ne vedó, da jih hoče podučevati. On naj prve ure le na to gleda, da učencem šolo prijetno dela in priljubi. To naj se godi s primernimi vajami s kazavnim podukom in, bi rekel, z nekterimi telovadskimi vajami, da se navadijo po šolsko sedeti, vstajati, vversteno hoditi i. t. d. Druge vaje, n. pr. so, da učitelj z učenci posamne zloge, besede in kratke stavke z učenci posamno in z vso šolo glasno izgovarja. Naj poglobitnejše vodilo pri teh vajah je: „Vadi učence naj manj vsake četrte ure kaj drugega“! Tako naj se učitelj prvi dan véde pri svojih učencih in naj se jim kaže pravega prijatelja, očeta in matere.

(Po Wiedemannu A. P.)

Stari in mladi Slovenec.

Prêko.

O. Prêko i prêky adv. contra, prêko ali vû preko, prêkû glagolati, knjigu na prêko razgnuti; praep. per cum gen. raro cum acc. prêko polja, šume, rêku; prêkû adj. transversus, contrarius, prêky i prêkij पुल्लि, prêkaja slovesa; prêce, naj prêce.

S. Nsl. prekorubce absolute, prekomorski; prêčiti im-pedimentum ponere, -se seditionem movere, prêčinû transversus; prekast torvus; prekast res contraria, rebellio, -in contrarius, -nik rebellionis auctor. Znamenito se mi zdí, da s prêčiti skleplate i precej illico, fortiter, serb. priki.

Prêmo.

O. Prêmo, tudi prêma-u-y in prjamî-a-u, adv. e regione, vî prêmo, prêmi adv. via recta, prêmê recte, vetru

ví přému plavaše; praep. cum dat. licu, očima, gradu, cum gen. přemo ihí, rěky; přemimo trans, ultra, přemú adj. rectus, aequalis, -inú qui e regione est; přemina rectitudo, přemiti -mlja - miši dirigere, rectum iter tenere.

S. I nsl. spremiti se, ispremiti, sprmila (pro sprêmila) dušo v sveti raj; přema jeder der beiden wagentheile (prednja, zadnja); přemek slabo proso, slaba ajda; oprêmek appluda t. j. otrobi; da bi prem, premda, akoprem quamquam, če-čiprem; cf. hrov. serb. prema, prima, primalitje; gr. πρόμος.

Prěti.

O. Prěti prja-přiši, raro pra - preši contendere, contradicere, causam tueri, dubitare, — o čemí, po komí; — se pugnare, sí kymí za koju veščí, přeha se, přehota se; prja ili pürja, přenje contentio, contradictio, iměti pru litigare, pürivü - rñnikü, -inü; pürici contentiosus, adversarius, causidicus, pürici advocatus.

S. To je nsl. per, perez (Perc, nem. Peer, Pirec); prio t. j. prja (actionem) imajo spom. briz., prja rixa, prjati rixari, hrov. razgledaj pru moju, serb. preti prem, parac accusator, parnica pravda.

O. Od tod i sapri - nikü, süporü rixa, süporilivü, vüsporivü contentiosus.

S. Iz přeti je tudi přetiti - štä - tiši minari, increpare, kogo i komu (nsl. imate prititi, priteti, pritez); přetilo reprehensio, přeta f. přetü m. přetiba, přštenije minae, přštati - aja minari; pa přetüka offendiculum (cf. přetükñati - tykati); přeprja - přenje persuasio, přepreti kogo o čemí persuadere, prepirati suadere, — se slovesy.

Prěstaní.

O. Prěstaní f. bezü — ni perpetuo, sine intermissione — nije cessatio, přestatije.

S. Jaz rabim prestanek, brez prestanka; naj mi služ tudi přštati - stanä - neši cessare, desinere p. oti igry, grěhi; prestajati oti sladosti, o mnozě.

Prędati.

S. Tako prenda ali mu prenda t. j. mu prede z nosnikom, sem že čul velikrat; je tedaj iz přsti - da nere, přdenije - deno - divo.

O. Prędati - aja - aješi salire, trepidare, ni fallimur.

S. Opresti: tako mi je po ti jedi slabo prišlo, da bi bil kmalo (okoli) opredel; prelo transitus; de bi živina sej vsa ne opredla; hrov. serb. predati trepidare, strahom ne predaju, opredom pozornim, mrazni i predljivi; mačka prede (knurrt), prenuti e somno excitari itd.

Kako naj se berilo, zlasti v višjem razredu obdeluje, da se ž njim kolikor mogoče združuje več naukov. *)

Pri branji naj se prepriča učitelj, ako učenci razumejo, kar berejo; otrok naj mu pové to s svojimi besedami. Ako je otrok bral male povesti, basni, naj jih še enkrat po svoje pové, to bo otroke veselilo, ter jih spodbadalo v pozornost; naj poskusi to več otrok pri eni povesti, to jih bo vnemalo, da se bodo med sabo skušali, kdo bo bolje povedal; primerjali bodo, kako bi bili povedali, ko bi bili vprašani — vadili se bodo misliti. — Ne mara, da se bo to enemu ali drugemu igrača zdela. — Jaz pa mislim, da čas in trud, kateri se v to obrača, donaša ob svojem času naj boljše obresti; otroci, kateri so vajeni misliti, bodo marsiktero zapreko ložeje prestopali, kakor tisti, ki se niso vadili misliti.

Ker pa v drugem berilu za slovenske šole več berilnih vaj 3., 4. in 5. razdelka sega v zemljepisje, domačo zgodovino, narodoslovje in narodopisje, naj učitelj tudi v teh rečeh podučuje učence, kolikor se to more zgoditi; vodilo naj mu pa ne bo toliko sistem, kakor pedagogika. Učitelj naj ne pozabi na kratek čas, kateri mu je v to odmerjen, pa naj nikar ne prezira zmožnosti učencev, kolikor je morejo imeti v ljudskih šolah; naj prevdarja, koliko bodo teh reči potrebovali v navadnem življenji, in potem odločuje berila. Naj izbere naj prej to, kar mu je naj bližje, na daljno naj gleda in kaže le toliko, kolikor potrebuje, da bližnje razjasni. In ko jim je dopovedal, kar je blizo, naj sega po oddaljenem oziraj se na odločeni čas, na potrebo in na zmožnosti otroško. Iz zgodovine je dovolj, da otrokom pripoveduje naj važnejše zgodbe in odbrano versto naj slavnejših mož in žen. Če otroci vedó naj važnejše pri-

*) Po g. Ribnikarjeve m nemškem spisu svobodno poslovenjeno.